

Netiquette for computer science lessons

Mojca Tisovic

mojca.tisovic@gmail.com

Abstract

In the paper I present the activities that I carry out in the subject of computer science. Through these activities, I make my students aware of the safe use of the Internet in an indirect and direct way, and thus of increasing social responsibility online. In class, we carefully worked with students and read the rules about safe use of the web. I also showed them examples of violations and how they violate even the most basic human rights in the case of non-compliance. I made a survey of how many pupils know the online bonton at all in order to respect it as much as possible. We talked a lot about social networks that our students use on a daily basis. We also reviewed various forums where users anonymously give their opinion. I informed them that they are also responsible for anonymous opinion. This topic has attracted great interest among pupils, since they have never addressed an online bonton.

Keywords: netiquette, human rights, digital citizenship, digital footprint, bonton, social responsibility.

Spletni bonton pri pouku računalništva

Povzetek

V prispevku bom predstavila dejavnosti, ki jih izvajam pri predmetu računalništvo. S temi dejavnostmi učence na posreden in neposreden način osveščam o varni rabi interneta in tako s tem o večji družbeni odgovornosti na spletu. Pri pouku smo z učenci natančno predelali in prebrali pravila o varni rabi spleta. Pokazala sem jim tudi primere kršitev in kako pri neupoštevanju pravil kršijo tudi najbolj osnovne človekove pravice. Naredila sem anketo, koliko učenci sploh poznajo spletni bonton z namenom, da ga čimbolj začnejo spoštovati. Veliko smo se pogovarjali o družbenih omrežjih, ki jih naši učenci vsakodnevno uporabljajo. Prav tako smo pregledali različne forume, kjer uporabniki anonimno podajajo svoje mnenje. Seznanila sem jih, da so tudi za anonimno mnenje kazensko odgovorni. Pri učencih je ta tema vzbudila velika zanimanja, saj se do sedaj še nikoli niso lotili spletnega bontona.

Ključne besede: spletni bonton, človekove pravice, osnovna šola, digitalni državljani, digitalni odtis.

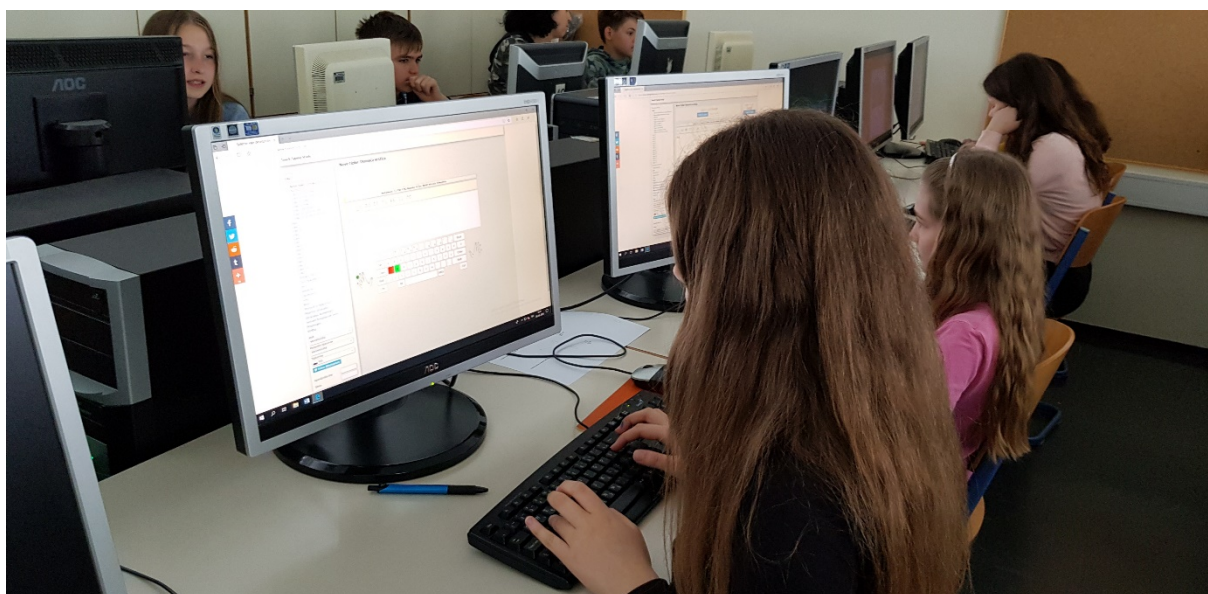

1 UVOD

V današnjem svetu, v katerem se prepletata digitalno in nedigitalno, se vse, kar velja v družbi, seli tudi na internet [1]. Da na internetu vzpostavimo nek red in ustvarimo kotiček, kjer lahko rastemo, se učimo in spoznavamo novosti, je potrebno upoštevati spletni bonton [2] kot del družbene odgovornosti [3]. Vsak dan se mladi vključujejo na splet, preko različnih družabnih omrežij, brez potrebnega predznanja. Ne samo, da so zaradi tega nezaščiteni, lahko so tudi pobudniki ustrahovanj, saj pred računalnikom čutijo moč, ki je v dejanskem svetu ne. Ne zavedajo se, da lahko beseda boli bolj kot pesti.

Učitelji in starši ter drugi odrasli, prisotni v mladostnikovem življenju, smo zato ključnega pomena, da preprečimo takšna vedenja, še preden nastanejo, in jih podučimo o odgovornosti in napakah ter posledicah le-teh.

V nadaljevanju članka bom predstavila moje aktivnosti, ki jih počnem v upanju, da bodo moji učenci bolj usposobljeni za komunikacijo na spletu.

Slika 1: Učenci pri pouku računalništva

2 PRILJUBLJENI SPLETNI KOTIČKI

O komunikaciji na spletu se je potrebno z mladimi veliko pogovarjati. Z mojimi učenci smo razpravljali o družabnih omrežjih, aplikacijah in forumih. Ob pogovoru o tem, so izpostavili *reddit* (stran za objavljanje vsebin, ki si jih drugi uporabniki ogledujejo in jih ocenjujejo kot dobre ali kot slabe). Omenjen je bil tudi *twitch* [4] za ogled najljubših »streamerjev« v živo (igralcev računalniških iger) ter *discord* [5] (aplikacija namenjena igralcem spletnih iger, ki lahko nemoteno igrajo in hkrati preko mikrofona komunicirajo z drugimi). Kot pričakovano pa so

najbolj pogosto omenjene naslednje aplikacije: snapchat, twitter, instagram ter youtube in forumi.

Vsak izmed učencev si je izbral eno aplikacijo, priljubljeno zatočišče v prostem času, in jo predstavil ter pojasnil, zakaj se tam zadržuje in kaj je njegov cilj. Ob koncu aktivnosti smo ugotovili, da so jim najbolj všeč kotički na spletu, kjer lahko nemoteno igrajo igre in hkrati preko mikrofona komunicirajo z drugimi, ki imajo podobne ali enake interese.

3 IZKUŠNJE

Najboljši način, da se mladi priučijo digitalnega bontona, je ta, da govorijo iz svojih izkušenj. V ta namen sem sestavila vprašalnik, ki so ga moji učenci anonimno izpolnili. Rezultate vprašalnika sem temeljito analizirala in jih predstavila ob našem naslednjem srečanju. Učenci so se ob moji predstavitvi rezultatov pričeli zavedati, da je potrebno ravnati družbeno odgovorno, skrbeti za občutke in počutje drugih, hkrati pa skrbeti tudi za svoj spletni ugled in svoj digitalni odtis [6]. Ob tem sem jim na nevsiljiv način pojasnila zakonsko ureditev in jih opozorila na to, da so kazensko odgovorni že ob dopolnjenem 14. letu starosti [7]. To aktivnost sem zaključila z vprašanjem, ali bi želeli še kaj več spoznati o pravilih obnašanja na spletu.

4 SPLETNI BONTON

Še enkrat bi poudarila, da je najboljši način, kako naučiti mlade o spletnem bontonu, razgovor o izkušnjah, ki jih imajo sami. Iz lastnih izkušenj najlažje oblikujejo pravila za prijetno delovno okolje na spletu. Seveda pa je potrebno predstaviti tudi pisana in nenapisana pravila, ki veljajo v spletnem svetu. Ob naši aktivnosti smo temeljito obravnavali naslednja vprašanja:

- Kaj narediti, če nekdo na spletu objavi tvoje osebne podatke?
- Na kakšen način lahko presodimo, ali je nekaj, kar želimo napisati na spletu, sprejemljivo ali ni?
- Kakšne so naše spletne pravice in odgovornosti?
- Kaj za nas pomeni, da na spletu puščamo sledi?
- Ali smo dovolj kritični do informacij, ki jih dobimo na spletu?
- Kako prepoznamo odvisnost?
- Ali smo na forumu res popolnoma anonimni?

5 ZAKLJUČEK

Tako kot v družbi velja bonton za dobre državljane, je vpeljan tudi digitalni bonton, namenjen digitalnim državljanom. Temelj za dobrega digitalnega državljana sta spoštovanje in odgovornost.

Družbeno odgovoren digitalni državljani se drži načel [9]:

- Bodi človek in ne pozabi, da lahko s svojim sporočilom nekoga tudi prizadeneš.
- Ne piši tistega, česar ne bi osebi povedal tudi osebno.
- Če nisi prepričan o resničnosti svojih trditev, sploh če so le-te negativne, jih raje ne objavljaj.
- Bodi pozitiven in s pozitivnimi sporočili prispevaj k svojemu spletnemu ugledu.

Zaključila bi z opozorilom, da vse, kar delamo na spletu, pušča sledi. Spletna orodja uporabljajo naše dejavnosti in prilagajajo vsebine glede na to, kar smo iskali. Ne da bi se zavedali, se zapiramo v mehurček somišljenikov (filtrirni mehurček), hkrati pa gredo mimo nas informacije, ki bi nas lahko izzvale ali razširile naš pogled na svet [8]. Računalniški algoritmi nam tako zapirajo dostop do raznolikih informacij. Dobro je, da se vključujemo v virtualni svet, hkrati pa nikoli ne smemo pozabiti na resničen svet okrog nas in na naše bližnje.

Literatura:

- [1] Schinkten, O. (2016) *Digital Citizenship* (2. 3. 2016). Pridobljeno na: <https://www.linkedin.com/learning/digital-citizenship/> (24. 5. 2019).
- [2] Shea, V. (1994). *Netiquette*. Univerza Cornell: Albion Books.
- [3] *Definicija družbene odgovornosti*. Pridobljeno na: <http://www.irdo.si/o-druzbeni-odgovornosti/> (27. 5. 2019)
- [4] Orehar, L. *Kaj je Twitch? Osnovne informacije in predstavitev* [Online]. Pridobljeno na: <https://oluka.splet.arnes.si/2017/10/11/kaj-je-twitch-osnovne-informacije-in-predstavitev/> (30. 5. 2019).
- [5] *Discord*. Pridobljeno na: <https://safe.si/druzabna-omrezja/discord> (1. 6. 2019)
- [6] *Spletni ugled*. [Online]. Pridobljeno na: <https://safe.si/nasveti/moja-identiteta-in-zasebnost/spletni-ugled> (25. 5. 2019)
- [7] Nussdorfer, V. *Kazenska odgovornost mladih* (9. 10. 2013) [Online]. Pridobljeno na: <http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/10800/Kazenska-odgovornost-mladih> (20. 5. 2019)
- [8] Parisier, E. (2011). *Beware online "filter bubbles"* (11. 3. 2011). Pridobljeno na: https://www.ted.com/talks/eli_pariser_beware_online_filter_bubbles/transcript (1. 6. 2019)
- [9] "Netiquette" ali internetni bonton (27. 4. 2006). Pridobljeno na: <http://varno-zavetje.si/netiquette-ali-internetni-bonton/> (15. 5. 2019)

